

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ҲИЗБҲОИ СИЁСӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1998, № 22,
мод.300; с. 2015, №7-9, мод.699)

(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209, аз 19.07.2019 № 1643)

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)

Моддаи 1. Ҳуқуқи шахрвандон барои муттаҳид шудан ба ҳизбҳои сиёси

Ҳуқуқи шахрвандон барои муттаҳид шудан ба ҳизбҳои сиёси ба тариқи зайл ба амал бароварда мешавад:

- таъсис кардани ҳизбҳои сиёси мувофиқи эътиқоди худ;
- ихтиёран дохил шудан ба ҳизбҳои сиёси бо шартӣ эътироф намудани оинномаҳои онҳо аз қониби дохилшавандагон;
- иштирок кардан дар фаъолияти ҳизбҳои сиёси мувофиқи мақсадҳои муайянкардаи барномаҳои онҳо ва тибқи шаклҳои муқарраркардаи оинномаҳои онҳо;
- озодона баромадан аз ҳизбҳои сиёси.

Моддаи 2. Ҳизби сиёси

Зери мафҳуми ҳизби сиёси чунин идтиҳодяи ҷамъияти фаҳмида мешавад, ки вазифаи асосиаш иштирок дар ҳаёти сиёсии ҷомеа ба воситаи ташаққул додани иродаи сиёсии шахрвандон ва инчунин ба амал баровардани ҳокимият ба воситаи намояндагони худ мебошад.

Мақсад ва вазифаҳои ҳизби сиёси дар Оиннома ва Барномаи он, ки барои маълумоти умум интишор мешаванд, инъикос меёбанд.

БОБИ 2. ТАЪСИС ВА ФАЪОЛИЯТИ ҲИЗБҲОИ СИЁСИ

Моддаи 3. Таъсиси ҳизбҳои сиёси

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон танҳо ҳизбҳои сиёсии ҷумҳуриявӣ таъсис дода шуда метавонанд.

Ҳизбҳои сиёси аз тарафи шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон озодона, бидуни ҳеч як иҷозат дар анҷумани (конференсия, маҷлис) муассисон таъсис дода шуда, дар он оиннома қабул мегардад ва мақомоти роҳбарикунандаи ҳизб ташкил карда мешавад.

Ҳизби сиёси барои аз қайди давлати гузаштан руйхати на камтар аз ҳазор нафар шаҳрвандони тарафдорашро, ки сокини аксарияти шаҳру ноҳияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонанд, пешниҳод менамояд.

Ҳизб аз рӯзи ба қайди давлати гирифта шуданаш шахси ҳуқуқи ҳисоб мешавад.

Баъди аз қайди давлати гузаштан ҳизби сиёси дар муддати 3 моҳ бояд дар аксарияти вилоятҳо, шаҳрҳо ва ноҳияҳо ташкилотҳои ибтидои дошта бошад.

Дар бораи шаҳр, ноҳия ва санаи гузаронидани анҷумани (конференсияи, маҷлиси) муассисон, инчунин муқаррароти асосии Оинномаи ҳизб гуруҳи ташаббускор оид ба таъсиси ҳизби сиёси дар воситаи ахбори омма на дертар аз як моҳ пеш аз даъват карда шудани анҷумани (конференсияи, маҷлиси) муассисон хабар медиҳад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Дар ҳудуди Тоҷикистон фаъолияти ҳизбҳои сиёсии дигар давлатҳо, аз он ҷумла сохторҳои он манъ аст.

Моддаи 4. Маҳдудиятҳои таъсис ва фаъолияти ҳизбҳои сиёси

Таъсис ва фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ, ки мақсад ё амалашон ба фаъолияти экстремистию террористӣ, бо роҳи зӯрварӣ тағйир додани сохти конституционӣ ва ташкил намудани гурӯҳҳои мусаллаҳ равона гардидааст ва ё низои наҷодӣ, миллӣ, иҷтимоӣ, маҳалгарой ва диниро тарғибу ташвиқ менамоянд, манъ аст ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Ҳизбҳои сиёси ва аъзои он дар фаъолияти сиёсиашон ҳуқуқ надоранд, ки аз ташкилотҳои дини истифода намоянд ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Дар мақомоти амнияти миллӣ, корҳои дохили, прокуратура, гумрук ва мақомоти андоз, адлия, судҳо ва Кувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон, дигар қушунҳо ва воҳидҳои ҳарбӣ, инчунин дар мақомоти ҳокимияти давлати, муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи умумӣ ва олии касбӣ таъсис додан ва фаъолият кардани ташкилоти ҳизбҳои сиёси мумкин нест ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Моддаи 5. Узвият дар ҳизби сиёси

Узвият дар ҳизби сиёси танҳо дар асоси майли ихтиёрии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон мумкин аст.

Судьяҳо, прокурор, хизматчиёни ҳарбӣ, коркунони мақомоти корҳои дохили, амният, полиси андоз, гумрук ва адлия, инчунин шаҳрвандони хориҷи ва шахсони бешаҳрванд аъзои ҳизби сиёси шуда наметавонанд ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Ҳизбҳои сиёси фақат узвияти шахсии сабтшуда доранд. Шаҳрвандони синнашон ба 18 расида аъзои ҳизб шуда метавонанд. Узви ҳизб бояд шаҳодатномаи ҳизбӣ дошта бошад (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*).

Моддаи 6. Оинномаи ҳизби сиёси

Оинномаи ҳизб бояд қоидаҳои зеринро дар бар гирад:

- дар бораи ном, мақсад ва вазифаҳои ҳизби сиёси;
- дар бораи сохтори ҳизби сиёси ва мақомоти он;
- дар бораи шартҳо ва тартиби пайдо ва гум кардани узвияти ҳизб, дар бораи ҳуқуқ ва ўҳдадорихои аъзои ҳизби сиёси;
- дар бораи баробарҳуқуқии аъзои ҳизби сиёси;
- дар бораи мувофиқати фаъолият ва мақсади ҳизби сиёси бо Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- дар бораи тартиби интихоб ва салоҳиятҳои мақомоти роҳбарикунандаи ҳизби сиёси, мӯҳлати ваколати онҳо ва ҷойивокӯшии он;
- дар бораи ошкоро будани тамоми фаъолияти ҳизб ва мақомоти он;
- дар бораи тартиби қабул ва дохил намудани тағйирот ба Оинномаи ҳизб;
- дар бораи амвол ва воситаҳои моддӣи ҳизби сиёси, сарчашмаҳои бо пул таъминкуни ва фаъолияти хоҷагии вай;
- дар бораи рамзи ҳизб (агар он бошад);
- дар бораи тартиби қатъи фаъолияти ҳизб, азнавташқилкунии фаъолияти ҳизб;
- дар бораи ҳаллу фасли баҳсҳои оид ба молу мулк, ки бо қатъ гардидани фаъолияти ҳизб алоқаманданд;
- дар бораи интихоби ва ҳисоботдиҳанда будани мақомоти ҳизби сиёси.

Дар оиннома мумкин дигар қоидаҳои низ мавҷуд бошанд, ки ба фаъолияти ҳизби сиёси дахл доранд.

Қабули оиннома, барномаи ҳизби сиёси, пешбарии номзадҳо аз ҳамин ҳизби сиёси ба

мақомоти ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳаллу фасли дигар масъалаҳои бағоят муҳими ҳаёти ҳизби сиёси аз рӯи қарори анҷуман, конференсия ва пленум, маҷлис ва ё аз рӯи натиҷаҳои раёйпурсии (пурсиши) аъзои ҳизб сурат мегирад.

Моддаи 7. Бақайдгирии давлатии ҳизби сиёси

Бақайдгирии давлатии ҳизби сиёсиро Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал мебарорад. Барои қайди давлатии ҳизби сиёси ба мақоми бақайдгиранда дар муҳлати як моҳ ариза дода мешавад, ки онро бояд шахсе имзо кунад, ки ба ӯ анҷумани (конференсияи, маҷлиси) муассисони ҳизби таъсис додашаванда бо нишон додани суроғаи ҳуқуқии мақоми роҳбарикунанда ваколат додааст. Ба ариза ғайр аз оиннома иқтибос аз протоколи анҷумани (конференсияи, маҷлиси) муассисоне, ки оинномаро қабул кардааст, руйхати камаш даҳ нафар иштирокчиёни маҷлиси муассисон бо нишон додани маълумоти шиносномаҳо ва маҳалли зисташон бо замимаи як нусха нашрияи васоити ахбори омма, ки дар он дар бораи ҷой ва санаи гузаронидани анҷумани (конференсияи, маҷлиси) муассисон, инчунин дар бораи қоидаҳои асосии Оинномаи ҳизби сиёси хабар чоп гардидааст, ҳуҷҷати бонкие, ки супоридани боҷи давлатиро оиди бақайдгирии ҳизб тасдиқ мекунад ва руйхати ҳазор нафар аъзоёни ҳизб мувофиқи банди 3 моддаи 3-юми ҳамин қонун низ ҳамроҳ, карда мешаванд ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Ба мақоми бақайдгиранда манъ карда мешавад, ки аз ҳизб пешниҳод кардани дигар ҳуҷҷатҳоеро, ки дар қисми дуюми ҳамин банд зикр нашудааст, талаб намояд.

Мақоми бақайдгиранда ҳизби сиёсиро дар давоми як моҳи пешниҳод карда шудани ҳуҷҷатҳо ба қайди давлати мегирад. Вайрон кардани муҳлати нишон додашуда мумкин нест.

Тағйирот ва иловаҳои, ки дар Оинномаи ҳизби сиёси дохил карда мешаванд, бояд аз тарафи ҳуди ҳамон мақом ва дар ҳуди ҳамон муҳлатҳои бақайдгирии давлатии ҳуди ҳизб ба қайди давлати гирифта шаванд.

Барои ба қайдгирии давлатии ҳизби сиёси, тағйирот ва иловаҳои, ки ба оинномаи вай дохил карда мешаванд, тибқи тартиб ва андозаҳои, ки аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешаванд, боҷи бақайдгирии ситонда мешавад.

Ҳуҷҷате, ки воқеияти бақайдгирии давлатии ҳизби сиёси, инчунин ба феҳристи давлатии идтиҳодияҳои ҷамъияти дохил намудани онро тасдиқ менамояд, шаҳодатнома дар бораи бақайдгирии давлатии он мебошад.

Аз ҳизби сиёси талаб кардани кадом як ҳуҷҷатҳои дигаре, ки воқеияти бақайдгирии давлатии онро тасдиқ менамоянд, манъ аст.

Ҳизби сиёси аз рӯзи бақайдгирии давлатии он ҳуқуқи шахси ҳуқуқиро пайдо мекунад.

Моддаи 8. Сохторҳои ҳизби сиёси

Сохторҳои маҳаллии ҳизби сиёси тибқи тартибе, ки Оинномаи ҳизби сиёси муқаррар менамояд, таъсис дода мешаванд.

Мақоми роҳбарикунандаи ҳизби сиёси баъди таъсиси сохтори ҳизб дар ноҳия, шаҳр ва вилоятҳо мақомоти ҳокимияти маҳаллиро ба таври хатти хабардор менамояд.

Сохторҳои маҳаллии ҳизби сиёсӣ дар ноҳия, шаҳр ва вилоятҳо ҳар сол то 20 март ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба идомаи фаъолияти худ, суроға, роҳбари сохтор ва шумораи аъзои ҳизб дар маҳал маълумот пешниҳод менамоянд (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*).

Моддаи 9. Асосҳои барои рад кардани бақа ҷидгирии давлатии ҳизби сиёси

Бақайдгирии давлатии ҳизби сиёси дар асосҳои зайл мумкин рад карда шавад:

- агар муқаррароти оинномаи вай ба Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамин Қонун ва қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолиф бошад;

- агар оинномаи ҳизб ба талабҳои моддаи 6 ҳамин Қонун мувофиқат накунад;

- агар талабҳои қисми дуюми моддаи 3 ва қисми панҷуми моддаи 7 ҳамин Қонун иҷро карда нашуда бошанд;

- агар бо ҳуди ҳамин унвон ва ё бо ҳуди ҳамин рамз оинномаи ҳизби дигар пештар ба қайд гирифта шуда бошад;

- агар суроғаи ҳуқуқи мақоми роҳбарикунандаи ҳизб берун аз ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад.

Раддияи асосноки бақайдгирии Оинномаи ҳизби сиёси дар шакли хатти дода мешавад ва аз он ба суд шикоят кардан мумкин аст.

БОБИ 3. ҲУҚУҚИ ҲИЗБҲОИ СИЁСИ ВА ШАКЛҲОИ НАЗОРАТ БА ФАЪОЛИЯТИ ОНҲО

Моддаи 10. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ҳизбҳои сиёси

(*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*)

Ҳар ҳизб бо тартиби пешбиниқардаи қонун ҳуқуқ дорад (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*):

- номзадҳоро ба интиҳоботи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ба мақомоти интиҳобии ҳокимияти давлати пешбари намояд;

- дар тайёри ва гузаронидани раъйпурсиҳо ва интиҳоботи мақомоти ҳокимияти давлати иштирок намояд;

- дар гурӯҳҳои доими ё муваққати вакилон муттаҳид шавад ва дар мақомоти намояндаги дигар идтиҳодияҳо барпо намояд;

- маълумотро дар бораи фаъолияти худ ба таври шифоҳӣ, хатти ва дар шаклҳои дигар озодона интишор намояд, мақсад ва вазифаҳои худро тартибу ташвиқ кунад, ҳуҷҷатҳои барномавии худро дошта бошад;

- нашриётҳо ва васоити ахбори оммаи худро таъсис диҳад (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*);

- аз васоити давлатии ахбори омма, аз он ҷумла матбуот, радио ва телевизион истифода намояд (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*);

- маҷлисҳо, митингҳо, намоишҳо ва дигар чорабиниҳои оммавию мувофиқи қонунҳои ҷорӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронад;

- бо ҳизбҳои сиёсӣ ва идтиҳодияҳои сиёсии хориҷӣ робита ва алоқаҳои байналхалқӣ муқаррар намояд ва онҳоро дастгири кунад;

- ба иттифоқҳои байналхалқӣ ва ассосиатсияҳо дохил шавад;

- мувофиқи мақсад ва вазифаҳои оинномавии худ шуъбаҳо ва намоёндагӣҳо ташкил намояд;

- мувофиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Оинномаи худ фаъолияти хоҷаги, молияви ва дигар фаъолиятро ба амал барорад;

- бо дигар ҳизбҳои сиёсӣ ва идтиҳодияҳои ҷамъиятии Ҷумҳурии Тоҷикистон иттифоқ бандад, муносибатҳои шартномави барқарор кунад;

- дар ташкилотҳои қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон суратҳисобҳо кушояд (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*).

Ҳизби сиёсӣ бо тартиби пешбиникардаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ӯҳдадор аст:

- талаботи Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои ҳуқуқии байналмилалии эътирофнамудаи Тоҷикистонро риоя намояд;

- ҳар сол то 20 март ба мақоми бақайдгиранда оид ба фаъолияти худ аз рӯи шакл ва тартиби муқаррарнамудаи Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот пешниҳод намояд;

- ба мақомоти андоз бо тартиби муқарраргардида ҳисобот пешниҳод намояд (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*).

Моддаи 11. Амволи ҳизби сиёсӣ

Амволи зерин моликияти ҳизби сиёсӣ шуда метавонанд: биноҳо ва иншоотҳо, фонди манзил, таҷҳизот ва асбобу анҷом, матбаа, маблағҳо ва инчунин дигар амволе, ки барои таъмини фаъолияти вай зарур буда, онро оинномаҳо ва қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини кардаанд.

Амволи ҳизби сиёсӣ фақат барои ба амал баровардани мақсад ва вазифаҳои ҳизб истифода мешавад.

Ҳизби сиёси ҳар сол дар бораи вазъияти моддии ҳизб маълумот чоп мекунад.

Моддаи 12. Маблағҳои ҳизби сиёси

Маблағҳои ҳизби сиёси аз инҳо ба вуҷуд меоянд:

- ҳаққи дохилшави ва ҳаққи узвият, агар онҳоро оинномаи ҳизб пешбини карда бошад;
- хайрияҳои ихтиёри;
- мадохил аз гузаронидани лексияҳо, намоишгоҳҳо ва дигар чорабиниҳо (мувофиқи оинномаҳо);
- даромад аз фаъолияти ношири ва дигар фаъолияте, ки ба мақсад ва вазифаҳои оинномави мувофиқ аст;
- дигар воридоте, ки қонунҳо манъ накардаанд.

Моддаи 13. Кумаки модди барои эҳтиёҷоти ҳизби сиёси

(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)

Ҳизби сиёси ҳуқуқ, дорад дар шакли амвол ва маблағ аз шахси воқеи, корхона ва ташкилотҳо, идтиҳодияҳои ҷамъияти, бунёдҳо ва дигар шахси ҳуқуқии ғайридавлати кумаки модди қабул намояд", агар ин кумаки моддӣ бо ҳуҷҷат тасдиқ ва манбаи он нишон дода шуда бошад *(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)*.

Кумаки модди аз корхонаю ташкилотҳои зайл манъ аст:

(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)

- ташкилотҳои хайрия ва дини;
- корхонаю ташкилотҳои давлати, инчунин корхонаю ташкилотҳое, ки дар онҳо давлат саҳм дорад;
- давлат, шаҳрвандон, корхонаҳо ва ташкилотҳои хориҷи, инчунин корхонаҳое, ки дар онҳо кишварҳои хориҷи саҳм дорад;
- шахси беном *(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)*;
- ташкилотҳои тичоратие, ки камтар аз як сол фаъолияти молиявӣ доранд *(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)*;
- ҳизбҳои сиёсие, ки бо ҳизби ёрии молияви расондашаванда муттаҳид нестанд.

Кумаки моддӣ ба ҳизбҳои сиёсӣ дар шакли маблағ бо роҳи ба суратҳисоби ҳизби сиёсӣ гузаронидани он амалӣ карда мешавад. Дар сурати аз шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ворид гардидани маблағи нақд, бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон, он пас аз таҳияи ҳатмии ҳуҷҷатҳои расмӣ ба суратҳисоби ҳизби сиёсӣ гузаронида мешавад *(Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209)*.

Дар ҳуҷҷати пардохт ё интиқоли маблағ маълумот дар бораи шахси ҳуқуқӣ, рақами мушаххаси андозсупоранда, ном ва реквизитҳои бонкии шахси ҳуқуқӣ нишон дода мешаванд ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ дорад кумаки моддиро дар шакли маблағ аз ҳисоби маблағҳои худӣ ба суратҳисоби ҳизби сиёсӣ ё бевосита ба ҳисобдории мақомоти ноҳиявӣ, шаҳрӣ, вилоятӣ ва марказии ҳизби сиёсӣ гузаронад. Ҳангоми гузаронидани маблағ ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсияти шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва пардохти андозҳо дар се моҳи охир пешниҳод карда шуда, дар ҳуҷҷати пардохт ё интиқоли маблағ насаб, ном, номи падар ва рақами мушаххаси андозсупоранда нишон дода мешаванд ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Маблағи умумии кумаки моддии ҳарсолаи як шахси воқеӣ ба ҳизбҳои сиёсӣ аз 300 (сесад) нишондиҳанда барои ҳисобҳо аз як шахси ҳуқуқӣ аз 1500 (як ҳазору панҷсад) нишондиҳанда барои ҳисобҳо зиёд буда наметавонад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Кумаки моддие, ки аз ҷониби субъектҳои дар қисми дуюми ҳамин модда пешбинигардида ба ҳизби сиёсӣ расонида шудааст, ҳамчунин маблағи ҳарсолаи зиёда аз меъёри дар қисми шашуми ҳамин модда нишондодашуда ворид гардидааст, дар муҳлати як моҳ ба пардохткунандаи он баргардонида мешавад. Дар сурати ғайриимкон будани баргардонидани маблағи ба суратҳисоби ҳизби сиёсӣ воридшуда, он ба буҷети давлатӣ гузаронида (супорида) мешавад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Истифодаи маблағе, ки бо Қонуни мазкур пешбинӣ нашудааст, инчунин интиқоли маблағҳо ба ҳизби сиёсӣ тавассути миёнаравҳо манъ аст ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Дар мавридҳои, ки кумаки моддӣ ё ҳадя дар шакли молу мулк расонида мешавад, ҳизби сиёсӣ онро мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон бо воҳиди пули нарх гузошта, маълумоти дахлдорро дар ҳисоботи молиявии ҳизби сиёсӣ ворид месозад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Қабули кумаки моддии шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба ҳизбҳои сиёсӣ аз ҷониби мақомоти ноҳиявӣ, шаҳрӣ, вилоятӣ ва марказии ҳизбҳои сиёсӣ сурат мегирад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Моддаи 14. Фаъолияти хоҷагии ҳизби сиёси

Ҳизби сиёси мувофиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оинномаи худ дар қабули қарорҳо оид ба масъалаҳои хоҷагии, музди меҳнати кормандони ҳизб, истифодаи захираҳои молияви ва модди мустақил мебошад.

Бо мақсади фароҳам овардани шароити молияви ва модди барои ба амал баровардани мақсаду ҳуқуқҳои оинномавие, ки моддаи 10

ҳамин Қонун собит намудааст, ҳизби сиёси ҳуқуқ дорад тибқи тартиби муқаррар кардаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон корхона ва ташкилотҳо барпо намояд ([Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Ҳизби сиёсӣ ҳуқуқ дорад фаъолияти зерини соҳибкориро амалӣ кунад:

- фаъолияти иттилоотӣ, рекламавӣ ва нашриявӣ барои ташвиқи ақидаву ғояҳо, мақсадҳо, вазифаҳо ва интишори натиҷаҳои фаъолияти худ;

- тайёр кардан ва фурӯши маҳсулоти армуғонии дорои нишон ва (ё) номи ҳизби сиёсӣ;

- ба иҷора додани молу мулки манқул (ба истиснои пул ва коғазҳои қиматнок) ва ғайриманқули худ ([Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Ҳизби сиёсӣ ҳуқуқ надорад ба фаъолияти соҳибкорие, ки дар қисми сеюми моддаи мазкур нишон дода нашудааст, машғул шавад ([Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Моддаи 15. Дастгирии ҳизби сиёси аз ҷониби давлат

Мақомоти ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳизби сиёсиеро, ки ба қайд гирифта шудааст, ба таври зерин дастгири менамоянд:

- таъмини дастрасии баробар ба воситаҳои давлатии ахбори омма ([Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209](#));

- таъмини имкониятҳои баробар барои гузаронидани маърақаҳои интиҳоботи. Дар сурати боздоштани фаъолияти ҳизб дар асоси муқаррароти моддаи 21 ҳамин Қонун дастгирии давлат муваққатан қатъ карда мешавад.

Дар сурати манъ карда шудани фаъолияти ҳизби сиёси дастгирии давлати аз рӯзи эътибор пайдо кардани қарори Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи манъ карда шудани фаъолияти ҳизб қатъ мегардад.

Моддаи 16. Назорати фаъолияти молиявии ҳизби сиёсӣ

([Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209](#))

Мақоми роҳбарикунандаи ҳизб ӯҳдадор аст ҳисоботи молиявиро дар бораи манбаъҳо, андоза ва хароҷоти маблағҳое, ки ба ҳазинаи ҳизб дар давоми соли ҳисоботи ворид гардидаанд, инчунин дар бораи молу мулки ҳизб бо нишон додани арзиш ва маълумоти бақайдгирии давлатии он ва пардохти андозҳо дар воситаҳои ахбори омма интишор намояд.

Санҷиши ҳисоботи молиявии ҳизби сиёсӣ, маълумот дар бораи даромад ва хароҷоти востаҳои ҳизбҳои сиёсӣ, риояи қоидаҳои

қонунгардони дороиҳои молумулкӣ аз ҷониби мақоми дахлдори давлатӣ амалӣ мегардад.

Маълумот дар бораи натиҷаҳои санҷиши ҳисоботи молиявии ҳижзбҳои сиёсӣ ба иттилои ҳизбҳои сиёсии дахлдор расонида шуда, ҳар сол дар воситаҳои ахбори омма, инчунин ба таври илова як моҳ пеш аз маъракаи интихоботӣ чоп карда мешавад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

БОБИ 4. ИШТИРОКИ ҲИЗБИ СИЁСИ ДАР ИНТИХОБОТ

Моддаи 17. Шаклҳои иштироки ҳизб дар интихобот

Ҳизб дар интихобот ба таври зайл иштирок менамояд:

- мустақил;
- бо дигар ҳизби сиёси мувофиқатномаи пеш аз интихоботи мебандад;
- бо дигар ҳизбҳои сиёси ба иттифоқҳои интихоботи дохил мегардад.

Ҳизб тибқи қонунгузори дар бораи интихобот ҳуқуқ дорад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)):

- мустақилона ва ё аз номи иттифоқҳои интихоботи номзадҳо пешбари намояд;
- бо риояи шартҳои баробар ташвиқоти пеш аз интихоботи барад;
- ба рафти интихобот назорат кунад ва бо тартиби муқарраркардашуда натиҷаҳои онҳоро муайян намояд;
- хориҷ карда шуд ([Қонуни ҶТ аз 19.07.2019 № 1643](#));
- ба воситаҳои давлатии ахбори умум ва инчунин ба воситаҳои ахбори омма бо иштироки давлат баробар дастрас бошад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Моддаи 18. Иштироки ҳизби сиёси дар иттифоқҳои интихоботи

Баъди ба қайд гирифтани иттифоқҳои интихоботи аз тарафи комиссияҳои дахлдори интихоботи ҳизбе, ки номзадҳои худро тибқи руйхати иттифоқи интихоботи пешбари мекунад, ҳуқуқ надорад номзадҳои худро мустақилона ва ё тибқи руйхати дигар иттифоқи интихоботи дар ҳамон сатҳ пешбари намояд, агар дар шартнома шарти дигаре пешбини карда нашуда бошад ([Қонуни ҶТ аз 8.08.2015 № 1209](#)).

Моддаи 19. Гурӯҳҳои ҳизби дар мақомоти намояндаги

Гурӯҳҳои ҳизби дар мақомоти намояндаги мувофиқи асноди меъёрие, ки тартиби фаъолияти ин мақомотро муайян менамоянд, ташкил меёбанд ва амал мекунанд.

БОБИ 5. БОЗДОШТАН, ҚАТЪ КАРДАН ВА МАНЪ НАМУДАНИ ФАЪОЛИЯТИ ҲИЗБИ СИЁСИ

Моддаи 20. Боздоштани фаъолияти ҳизби сиёси

Дар сурати аз тарафи ҳизби сиёси вайрон карда шудани Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инчунин гирифтани кумаки иқтисодию сиёси аз кишварҳои хориҷи, Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон огоҳинома ва ё Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи қатъ намудани фаъолияти ғайриқонуни амрномаи хаттӣ мебарорад. Агар ҳизб дар муҳлати даҳ рӯз талабхоро дар бораи қатъ намудани фаъолияти ғайриқонуни иҷро накунад, фаъолияти вай мумкин аст бо қарори Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба муҳлати то шаш моҳ боздошта шавад (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*).

Моддаи 21. Окибатҳои боздошта шудани фаъолияти ҳизби сиёси

Дар сурати боздошта шудани фаъолияти ҳизб ба муҳлати муқарраркардаи моддаи 20 ҳамин қонун ҳуқуқаш, ҳамчун муассиси васоити ахбори омма боздошташуда, ба вай манъ карда мешавад, ки аз мақоми (статуси) шахси ҳуқуқи истифода барад, митингу намоишҳо ва дигар чорабиниҳои оммави ташкил намояд, дар интиҳобот иштирок кунад, аз маблағҳои бонк истифода барад, ба истиснои ҳисобу китоб оид ба фаъолияти хоҷаги ва шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнати, пардохти товони зарархое, ки аз амалиётҳои вай расидааст ва пардохти ҷаримаҳо (*Қонуни ҚТ аз 8.08.2015 № 1209*).

Моддаи 22. Қатъ кардани фаъолияти ҳизби сиёси

Фаъолияти ҳизби сиёси мумкин бо қарори Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи манъи фаъолияти он, инчунин ба тариқи аз нав ташкил намудан ва ё барҳамдихи қатъ карда шавад.

Моддаи 23. Асосҳои манъ кардани фаъолияти ҳизби сиёси

Асосҳои аз тарафи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ карда шудани фаъолияти ҳизби сиёси чунинанд:

- фаъолияти ҳизби сиёси, ки қисми якуми моддаи 4 ҳамин қонун манъ кардааст;

- фаъолияти ғайриқонунии ҳизби сиёси баъди бо қарори Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи моддаи 20 ҳамин қонун манъ намудани фаъолияти он.

Моддаи 24. Қарор дар бораи манъ намудани фаъолияти ҳизби сиёси

Дар бораи манъ намудани фаъолияти ҳизби сиёси дар асоси қарори Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва танҳо дар заминаи пешбиниқардаи моддаи 23 ҳамин Қонун қарор қабул кардан мумкин.

Моддаи 25. Қатъ намудани фаъолияти ҳизб ба тариқи аз нав ташкилкуни ва ё барҳамдиҳи

Фаъолияти ҳизби сиёси мумкин бо роҳи аз нав ташкилкуни (якҷоякуни, ҳамроҳкуни, тақсимкуни) ва ё барҳамдиҳи қатъ карда шавад. Қарорро дар бораи аз нав ташкилкунии ҳизб мақоми олии роҳбарикунандаи ҳизб қабул менамояд.

Оинномаи ҳизби сиёсие, ки баъди аз нав ташкилкуни таъсис дода шудааст, бо тартиби муқарарқардаи моддаи 7 ҳамин Қонун ба қайд гирифта мешавад.

Ҳизби сиёси мувофиқи оинномаи он бо роҳи худпарокандакуни барҳам дода мешавад.

Моддаи 26. Оқибатҳои қатъ карда шудани фаъолияти ҳизб

Амволи ҳизби сиёсие, ки фаъолияти худро қатъ кардааст, баъд аз қонеъ гардонда шудани даъвоҳои амволи ба мақсадҳои зерин равона карда мешавад:

- дар сурати барҳам дода шудан - ба мақсадҳои пешбини қардаи оинномаи ваи;

- дар сурати манъ карда шудан - аз рӯи қарори Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- дар сурати азнавташкилкуни - ба моликияти идтиҳодияи чамъиятие дода мешавад, ки вориси ҳуқуқи ҳизби сиёсие мебошад, ки фаъолияти худро қатъ кардааст.

Қатъ гардидани фаъолияти ҳизби сиёси боиси аз феҳристи давлатии дахлдори идтиҳодияҳои чамъияти хориҷ намудани ҳизб, бекор қардани шаҳодатномаи бақайдгирии давлатии ҳизби сиёси ва гум қардани ҳуқуқи шахси ҳуқуқи мегардад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э. Раҳмонов

ш.Душанбе

13 ноябри соли 1998 № 680